

Методичний коментар до теми “Можливості людини”

Підсумок і нове

Це остання тема, яка вивчається в початковій школі. Це і прощання з 1–4 класами, вчителькою, для когось, можливо, і з класним колективом. Це і погляд назад, який показує успіхи дітей і надихає на подальше навчання. Це і погляд у майбутнє — прекрасно, коли вже добре знайома людина першою розповідає про навчання в основній школі, обговорює наступність, знайомить з учителями-предметниками тощо.

Це тема-підсумок — вивчаємо нове, але йдемо вже знайомими стежинками, розширюємо та поглиблюємо знання дітей, враховуючи їхній досвід, набутий протягом навчання в початковій школі.

Курс “Я досліджую світ” інтегрований, тому синхронізуємо його матеріал з матеріалом інших курсів. Це допоможе зробити навчання загалом плавним, систематичним і цілісним, не зачіпати двічі одну й ту саму тему, показувати ще один раз зв’язок між різними курсами.

Підсумок варто провести нестандартно:

- спочатку слухати дітей, потім доповнювати сказане ними;
- можна запропонувати дітям по черзі (парами, групами) вести уроки або активно допомагати вчителю в їх плануванні та проведенні, а також разом із класом задумувати уроки на тиждень;
- спробувати застосувати технологію перевернутий клас: вдома діти самостійно вивчають новий матеріал (читають підручник, знаходять цікаві наочні зображення-пояснення та відео тощо), а на уроці роблять фактично домашнє завдання й обговорюють вивчене вдома, ведуть дискусії, проводять дослід, розпитують учителя тощо;
- запропонуйте дітям скласти список найулюбленіших форм роботи і намагайтеся частіше використовувати саме їх;
- більше, ніж зазвичай, радьтеся з дітьми, зауважуйте, як вони подорослішали, зросли в усіх сенсах, як чудово можуть багато справ робити самостійно.

Усміхнений погляд назад

Покажіть дітям ще один раз, якими цікавим і захопливим було навчання в початковій школі. Разом пригадайте особливо цікаві миті уроків. Добре, якщо ви можете показати відповідну фотографію чи відео дітям. Пригадайте курйозні ситуації, які дали не лише змогу усміхнутися, а ще багато чого навчили, пожартуйте...

Покажіть дітям, як цікава дослідницька діяльність багато чому навчила їх — діяти разом, вести дискусію, не ображаючи інших доводити власну думку, домовлятися, показала яскраві явища природи, пояснила, завдяки яким законам природи вони відбуваються, надала нам можливість побачити їх в усій красі, дізнатися, як їх можуть використовувати люди для своїх потреб.

Можна повторити з дітьми улюблені дослід, виконати нові, які пропонують учні, ще один раз нагадати, що ця робота не просто цікава, а й пізнавальна.

Нагадайте дітям про те, наскільки тендітна природа Землі, як легко одна необережна дія людей може назавжди порушити рівновагу в природі. Запропонуйте дітям дібрати

відповідні світлини та відео, розповісти, які саме дії людей спричинили природні катастрофи, разом поміркувати, як надалі можна запобігти цьому, створити соціальну рекламу тощо.

Створіть разом галерею дитячих малюнків (можна знайти і картини художників, плакати) про красу та тендітність Землі, світлини та відео. Можна також створити презентацію чи спільне відео або й мультфільм чи виставу, зняти на відео захід тощо.

Практичність знань

Зверніть увагу дітей на те, що набуті знання і вміння або вже стали їм потрібні, або неодмінно стануть у нагоді в майбутньому. Це можна зрозуміло показати на прикладі родинних мандрівок, різної повсякденної діяльності, дій батьків і рідних тощо. Діти можуть показати відповідні світлини, розповісти про те, як діяти з батьками, навести приклади з життя знайомих людей різних професій тощо.

Ви можете об'єднати дітей у групи і дати завдання кожній з них знайти практичне використання знань з окремої освітньої галузі чи курсу — математики, природознавства, іноземної мови, мистецтва, фізкультури тощо.

Варто окремо приділити увагу діям у небезпечних ситуаціях — пожежі, сильні зливи, грози, землетруси, сильний вітер тощо. Дати дітям зрозуміти, що такі ситуації виникають рідко, але необхідно чітко знати, як діяти, чому треба робити саме так, адже ці знання рятують життя. Лейтмотив вашої розмови з дітьми — не налякати. Нехай цього ніколи не станеться, але ми маємо бути готовими.

М'які навички: нині та в майбутньому

М'які навички — це передусім комунікативні навички, які можуть знадобитися будь-коли і не обов'язково в школі на уроках. Їх прояви складно відстежити, наявність складно перевірити й наочно продемонструвати в певний визначений заздалегідь момент. Але їх недостатність робить некомфортною або й неможливою роботу в групі. Адже ці навички відповідають за успішну участь у робочому процесі, високу ефективність колективної роботи. Ці навички ще називають гнучкими, тим самим підкреслюючи, що саме вони відповідають за взаємодію людей у суспільстві, вміння домовлятися, поступатися певними власним інтересами заради інших тощо.

Ці неспеціалізовані навички, тому потрібні під час діяльності на всіх уроках, у повсякденному житті, а в майбутньому — у професійному житті. Саме вони можуть допомогти забезпечити комфортне життя в суспільстві, просування в роботі, взаємодію з людьми в різних країнах тощо.

Покажіть дітям, яким згуртованим став клас, наскільки злагоджені ваші дії. На прикладі власних заходів покажіть переваги роботи в колективі. Обговоріть, що варто виконувати разом в групі чи класі, а що в парах чи індивідуально.

М'які навички набуваються і перевіряються тільки під час реальної діяльності, а не моделюванням, та й відстежити їх прояви ви можете, лише уважно спостерігаючи щодня за діями дітей.

Тож ще один раз коротко наголосіть дітям на необхідності розвивати м'які навички, на важливість уміння працювати не лише індивідуально, а й у колективі (в парах, групах, всім класом). Віддайте перевагу колективній роботі — виконанню проєктів, завдань у групах,

спостережень та їх обговоренню, створенню добірок світлин, звуків тощо, виконанню дрібних завдань разом — уважно спостерігайте за взаємодією дітей, за потреби м'яко радьте, підказуйте, але втручайтеся лише у крайніх випадках.

А вже після роботи можна обговорити індивідуально, у групі чи з усім класом певні ситуації та дії у них, щось порадити на майбутнє, обговорити, як можна було діяти ефективніше тощо.

Варто також з дітьми обговорити необхідність планувати свою діяльність, вміння вчасно коригувати плани. Поговоріть з дітьми, що таке планування, навіщо потрібно планувати, чи варто планувати тільки навчальну діяльність, чи й все, що ми робимо у вільний час.

Поцікавтеся, як діти планують, куди і як записують плани, чи лише запам'ятовують їх. Як підсумок такого обговорення проведіть проєкт "Щоби багато встигати, треба свій день планувати" (с. 118–119 підручника).

Зазираємо в 5 клас

Після 4-го класу навчання дітей у школі різко змінюється. Дітям сумно прощатися із затишним класом, улюбленою вчителькою і водночас їх вабить нове. Тож краще, якщо розмову про зміни розпочне вже знайомий дорослий, якому діти довіряють, який знайде потрібні слова, які заспокоять дітей, які почуваються некомфортно під час змін.

Розкажіть дітям, як зміниться їхнє шкільне життя, наголосіть, яким цікавим і насиченим воно буде, скільки нового і дивовижного вони дізнаються. Варто їх уже зараз познайомити з вчителями, які викладатимуть у 5 класі, з майбутнім класним керівником, запросити їх на уроки, також учителі 5 класів можуть провести кілька уроків з дітьми чи обговорити щось цікаве з ними. Також можна провести екскурсію кабінетами школи.

Не забудьте сказати дітям, що ви завжди чекаєте їх у гості, що вони можуть допомагати вам проводити цікаві заходи для першокласників, бути їхніми старшими досвідченими друзями, радниками.

Варто приділити увагу наступності початкової та основної школи. Розкажіть дітям, що все нове ґрунтуватиметься на тому, що вони вже добре знають. Візьміть підручник за 5 клас, знайдіть таке завдання і покажіть дітям. Надайте їм упевненості у знаннях, покажіть їхні успіхи. Це надасть дітям впевненості в успішності майбутнього навчання, вони не лякатимуться змін.

Окремий час варто приділити обговоренню таких питань.

- Чому предмети будуть не такими, як у початковій школі?
- Що зміниться, а що буде сталим?
- Як дізнатися, у якому кабінеті який урок проводитиметься?
- Як встигнути за перерву переходити з кабінету в кабінет?
- Як знайти спільну мову з новим учителем?
- Чи будуть у 5 класі такі самі форми роботи на уроках, як зараз?
- Як встигати виконувати домашні завдання?
- Чи не будуть надмірними вимоги нових учителів?
- Як оцінюватиметься робота дітей?

Дайте дітям уголос помріяти, яким вони хотіли би бачити майбутнє навчання. І розкажіть про їхні мрії вчителям 5 класу. Це дасть їм змогу краще познайомитися з майбутніми учнями. І мрії таки збуваються 😊

Сюрприз для першокласників

Уявіть своїх майбутніх першокласників. Їм цікаво, але вони потрапили в незнайоме, тому трохи (а може, й дуже) розгублені. У них виникає багато запитань, на які малята хотіли б почути відповіді не від дорослих, а від дітей. Тож варто запланувати на вересень спільний захід-інтерв'ю, на якому б сьогоднішні четверокласники невимушено поспілкуються з першокласниками, щось порадять їм, покажуть шкільні цікавинки, разом знайдуть відповіді на нагальні запитання та й просто познайомляться і, можливо, стануть друзями.

А вже зараз ви разом можете приготувати першокласникам сюрприз — листівочки, поробки-подарунки, створите відео про шкільне життя-буття, презентацію-знайомство тощо. Усім така робота буде приємною і корисною.